

terme «gent» amb un sentit de precisa sinonímia amb qualssevol d'aquests altres vocables. «La gent» és tota una altra cosa. El mot, així retallat, intercala una distància distintiva entre el qui el pronuncia i el conglomerat a què es refereix. «La gent feia això o allò», «la gent cridava», «la gent que sortia del futbol o del cinema», «la gent que assistia a la manifestació»: aquesta mena d'expressions solen ser dites de vegades pels mateixos que hi eren i que, això no obstant, en dir-les, se'n desenten. Les podrien dir tots i cada un dels que hi eren. I tothom tindria raó. El concepte de «gent» només se'ns fa evident quan, ni que sigui mentalment, ens n'hem separat. Més encara: en la mesura que arribem al concepte de gent, ja hem deixat de formar part de la gent, deixem de ser gent, malgrat que la nostra presència física segueixi inserida en l'aglomeració. En pensar-hi, ens n'hem desglossat d'una manera automàtica. Potser perquè la reflexió aïlla. En tot cas, pot afirmar-se que la gent existeix únicament en tant que els congregats no hi pensen: no pensen que són individus congregats. En «poble», «colla», «societat», «partit», «equip», etcètera, hi ha consciència d'estar reunits en comunitat: en «la gent», no. Les acumulacions humanes, circumstancials i amorfes, muntades sobre la inèrcia o l'apassionament, la gernació que brama a l'estadi, passeja o s'entafora al cinema, les turbes exaltades i el plàcid seguici d'un enterrament, són, per a nosaltres, «la gent». I nosaltres hi som, ben so-

vint, gairebé sempre, en una o altra ocasió. És clar que, com que només podem parlar de la gent quan hem deixat de ser gent, de vegades ens fem la il·lusió que en restem al marge, constitutivament al marge. Però això és un miratge. No hi ha dubte que la gent són els altres —i cadascú de nosaltres.

GUERRA

No sé què devia passar en altres èpoques. Però la història contemporània ens informa que els pobles no s'han mostrat remisos a fer la guerra quan hi han entrat induïts pels seus amos polítics. En bona lògica, hauria d'haver-s'hi esdevingut tot el contrari: a mesura que els temps avançaven, els pobles —la gran massa de la població dels Estats— sofrien en major escala les conseqüències de qualsevol conflicte bèl·lic, en raó de la progressiva efectivitat deletèria de les armes posades a contribuir; i alhora, les possibilitats d'acció civil i de consciència col·lectiva augmentaven en aquestes mateixes capes socials predestinades a víctimes. Vull dir que, tot compte fet, els pobles han estat, i cada dia més, en condicions d'adonar-se de la malignitat de les guerres i d'actuar per evitar-les. La reacció de les multituds, però, en els moments decisius, s'ha produït en direcció oposada: els pobles s'han mostrat entusiastes de la guerra. Potser parlar d'entusiasme semblarà excessiu. De tota